

Stortingets næringskomité

Oslo, 21. april 2025

Innspill til lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) Prop. 71 L (2024-2025)

Generelle kommentarer

I 2023 slapp regjeringen sin mineralstrategi, hvor målet var at Norge skal få verdens mest bærekraftige mineralnæring. Med forslaget forsøker regjeringen å gi bærekraftsperspektivet større plass i den nye mineralloven.

Naturvernforbundet opplever at lovforslaget gir relevante myndigheter og tiltakshaver adgang til å ta miljøhensyn, men at det ikke stilles nok krav som sikrer at disse hensynene blir ivaretatt i praksis. Nedenfor følger våre innspill til lovforslaget. De konkrete endringsforslagene våre er samlet nederst.

Samordning og bærekraftig drift

Naturvernforbundet støtter departementets forslag om at det skal være krav til samordning (§ 1-8). Vi mener innføringen er viktig for å oppnå særlig to ting: (1) minst mulig miljøskadelig drift og (2) kortere og mer effektiv saksbehandling.

Samordning og rekkefølgekrav

Samordningen må først og fremst føre til minst mulig miljøskadelig drift, som fremmer sirkulære løsninger og muliggjør full utnyttelse av all overskuddsmasse som ikke får plass i de gamle gruvegangene. Derfor er det svært viktig at det for større prosjekter som krever driftskonsesjon, stilles absolutt krav om samordning mellom saksbehandling av driftstillatelse og utslippstillatelse. En plan for avfallshåndtering er for eksempel påkrevd etter forurensningsloven, men driftsmetoden er avgjørende for at avfallshåndteringen blir gjort på den beste måten for miljøet og i tråd med regjeringens mineralstrategi. Se forslag nederst til nytt tredje ledd av § 1-8.

I siste avsnitt har vi også foreslått en endring i § 6-5 andre ledd for å tydeliggjøre behovet for bærekraftig og sirkulær gruvedrift.

Regjeringen ønsker å innføre et rekkefølgekrav som innebærer at utvinningsområdet skal være avklart i vedtak etter plan- og bygningsloven før det kan fattes vedtak om

driftskonsesjon, noe vi støtter. Naturvernforbundet mener det bør presiseres at for mineralutvinning som krever driftskonsesjon, må samordningen starte før behandlingen av arealavklaring etter plan- og bygningsloven. Dette for å hindre at planvedtak legger føring på driftsmetode, slik vi har sett i Engebø-saken. Se forslag nederst til endring av § 1-8 andre ledd.

Samordning og CRMA

Et annet mål med samordning er kortere og mer effektiv saksbehandling. Dagen lovforslaget kom, publiserte regjeringen også at den vil innlemme EUs lov om kritiske råvarer, Critical Raw Materials Act (CRMA), i EØS-avtalen. Dermed vil den bli en del av det norske regelverket. Dette er Naturvernforbundet imot. CRMA innebærer at utvalgte prosjekter skal behandles på under 27 måneder, noe Norge ikke har vært i nærheten av å klare de siste tiårene. Vi mener det nå blir viktig å se hvordan samordningsparagrafen følges opp av myndighetene i praksis. Det blir feil å innføre CRMA før vi vet om Norge er i stand til å behandle gruveprosjekter raskt på en miljøforsvarlig måte.

Undersøkelsestillatelse

Naturvernforbundet gir full støtte til at departementet har beholdt lovutvalgets forslag om at undersøkelsestillatelsen skal ha en varighet på tre år (§ 4-8).

Det er positivt at departementet mener det må foretas en reell prøving om hvorvidt et område er egnet for undersøkelsesvirksomhet, noe som oppfylles av § 4-3 andre ledd bokstav d. I motsetning til det som er antydnet i merknadene til bestemmelsen, mener vi det er viktig at også konsekvensene av eventuell framtidig mineralutvinning skal kunne føre til avslag på søknad om undersøkelsestillatelse. Se forslag til endring av § 4-3 andre ledd bokstav d nederst.

Naturvernforbundet minner om at økt behov for mineraler ikke bare skyldes klimaomstillingen, men også økende forbruk og unødvendige produkter. Norge har stort potensial for gjenvinning og sirkulærøkonomi, men utnytter det dårlig. Utvinning må baseres på et reelt samfunnsbehov. Mineralloven må åpne for avslag der naturinngrep ikke kan rettferdiggjøres – som ved nye gullgruver uten industrielt behov. Vi har derfor foreslått en ny bokstav f i § 4-3 andre ledd, se nederst.

Plikt til opprydding og istandsetting

Det må stilles krav om arealnøytralitet i all mineralutvinning, det vil si at påvirkning på natur (minst) nulles ut gjennom restaurering av tilsvarende naturverdier. Vi foreslår en endring av § 2-5 i siste avsnitt, for å tydeliggjøre behovet for naturrestaurering. Vi vil også foreslå at dersom tilbakeføring/istandsetting av virksomhetsområdet ikke er mulig, må loven kreve at tiltakshaver bidrar til å restaurere tilsvarende natur et annet sted. Som et minimum bør man gi DMF myndighet til å gi pålegg om slik restaurering.

Samiske rettigheter

Det er gjort noen gode grep av departementet i lovforslaget når det gjelder samiske rettigheter. Men vi støtter Sametingets innvendinger når det gjelder å sette klare grenser for hvor store inngrep som kan gjøres i samiske bruksområder.

Konkrete endringsforslag

§ 1-8 Krav om samordning av saksbehandling andre ledd

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan avholde et dialogmøte for å planlegge behandlingen av en søknad om tillatelse til mineralvirksomhet. **Dersom virksomheten krever driftskonsesjon etter § 6-2 skal det avholdes et slikt møte, og senest før oppstart av planprosessen etter plan- og bygningsloven.** (...)

§ 1-8 Krav om samordning av saksbehandling, nytt tredje ledd

Behandlingen av søknad om driftskonsesjon skal samordnes med søknad om tillatelse etter lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall § 11.

§ 2-5 Plikt til opprydding og istandsetting første ledd

(...) Når virksomheten opphører, skal grunnen og naturmangfoldet så langt det lar seg gjøre, **istandsettes til bakeføres** på en måte som ivaretar hensynet til videre bruk og til naturens reproduksjonsevne.

§ 4-3 andre ledd bokstav d

det ikke er særlige forhold ved det omsøkte undersøkelsesområdet som tilsier at undersøkelsestillatelse ikke bør gis **eller fremtidig drift bør utelukkes**, og

§ 4-3 andre ledd bokstav f

det er en klar, allmenn samfunnsnytte av utvinning av mineralene som undersøkelsene tar sikte på

§ 6-5 Driftsplan andre ledd (forslaget er basert på formuleringer i regjeringens mineralstrategi fra 2023)

Planen skal baseres på bruk av de beste tilgjengelige driftsmetodene og teknologiene. **Den skal ta utgangspunkt i en sirkulær forretningsplan som viser hvordan overskuddsmasser kan gjenbrukes, og bidra til å redusere naturbelastningen og deponerte masser så mye som mulig.**

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Truls Gulowsen', is centered on a light blue rectangular background.

Truls Gulowsen
leder